35 éves a Tiszatáj

Harmincöt éve, 1947 márciusában, egészen pontosan nyolcadikán jelent meg a Tiszatáj „irodalmi, művészeti és társadalmi folyóirat”, elsőként a ma is élő hazai irodalmi folyóirataink közül. Szerkesztője *dr. Madácsy László*, felelős szerkesztője és kiadója *Ertsey Péter* volt. Már az első számban megjelent a Délkelet-európai néző rovat, s bár a szépirodalom viszonylag szerényen képviseltette magát, a tudományos ismeretterjesztő írások és a tanulmányok azt a szellemiséget villantották föl, melyet imígyen fogalmaztak meg az induláskor: „folyóiratunk úgy véli igazi föladatát betölteni, ha nem Szegeden szerkesztett akármilyen folyóirat lesz, hanem a táji hivatást öntudatosan vállalva szűri magán keresztül a világot”...

Az alkalomból *bensőséges hangulatú háziünnepséget tartottak tegnap Szegeden, a szerkesztőségben*, ahová nemes gesztussal — az évforduló szerénységéhez illendő — a legközvetlenebb partnereket hívták meg, a nyomdászokat, valamint a lapkiadó igazgatóját, *Kovács Lászlót*, a terjesztési csoportot képviselő *Farkas Gézát* — és természetesen a helyi íróesoport titkárát, *Tóth Bélát*. *Dr. Vörös László*, a Tiszatáj főszerkesztője, meleg szavakkal méltatta a lap kivitelezésében és terjesztésében munkálkodók érdemeit, *Dobó József* nyomdaigazgató pedig, értékelve a házigazdák gesztusát, viszontlátogatásra hívta meg, hasonló körben esedékes baráti találkozóra, tapasztalatcserére, a folyóirat szerkesztőségi kollektíváját.

Tudományos ülés

Az idei forradalmi ifjúsági napok első szegedi rendezvényére kerül sor *holnap, pénteken. Délelőtt 9 órakor tudományos felolvasó ülés kezdődik Újszegeden, a KISZ-iskolán.* Az ülésen, amelyet a KISZ Csongrád megyei bizottsága rendez a KISZ megalakulásának 25. évfordulója alkalmából, összesen 22 előadás hangzik el. Három szekcióban számolnak be a legfrissebb eredményeikről azok a tudományos kutatók, akik Csongrád megye haladó ifjúsági mozgalmának történetét tárják fel. A kutatómunkálatok eredményei, az ülés anyagai kötet formájában is napvilágot látnak.

A felnőttoktatás Szegeden

Hazánk felszabadulása után a felnőttoktatás történetében két nagy fellendülési időszak különböztethető meg. Az első, a negyvenes évek végén — ötvenes évek elején, nagy tömegeket mozgatott meg, s feladata volt a letűnt uralkodó osztály műveltségi monopóliumának felszámolása, az analfabétizmus megszüntetése, az alapműveltségre épülő szakismeretek elsajátítása. A második az 1972-es oktatáspolitikai határozat megjelenése után az alapismeretek pótlása mellett az általános és szakmai műveltség gyarapítását, korszerűsítését, tömeges méretűvé fejlesztését tűzte ki célul. A párthatározat hosszú időre megjelölte az állami oktatás — ezen belül a felnőttoktatás — legfontosabb teendőit. *Az utóbbi évek társadalmi, gazdasági változásainak hatása a felnőttoktatásban is érzékelhető.*

Minden alsó fokú oktatási intézmény fontos feladata a tankötelezettségi törvény betartása. *Az előző évekhez képest a nyolc általános iskolát elvégzettek aránya lassan, de fokozatosan javul.* Az 1980—81-es tanév alapján 14 éves korig 91,4 százalékról beszélhetünk Szegeden. A megyei adat 89,9, az országos 82,2 százalék. Ha 16 éves korig nézzük, akkor 97,2 százalék az eredmény.

Miért maradnak ki a fiatalok az általános iskolákból? Az ok legtöbbször a rendezetlen családi környezet, a szülői felügyelet és a napközis férőhelyek hiánya, e korosztály egészségi, pszichés állapota, az oktató-nevelő munka gyengesége, az iskolakerülő gyermekkel szembeni elnéző hatósági eljárás. *A hiányos alapismereket — a tankötelezettségi koron túl — a dolgozók általános iskolájában lehet pótolni.* Ezekben az oktatáspolitikai határozat megjelenése után az üzemek, a szocialista brigádok ösztönzésére jelentősen megnőtt a tanulói létszám. Az 1971—72-es tanévhez viszonyítva öt-hat évvel később több mint 100 százalékos növekedés tapasztalható. A nagyobb üzemekben — mint például a MÁV, a KSZV, a kőolajkutató vállalat, a kábelgyár, a DÉLÉP, a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat, az ATIVIZIG stb. — kihelyezett osztályok működtek. Az utóbbi időben egyetlen kihelyezett üzemi osztály sincs a városban. *A dolgozók általános iskolája hallgatói igényekhez igazodva többféle szervezeti rendben működik.* Legtöbb problémát az írás, olvasás, számolás kifejlesztése jelenti, ezért az alapismereti tagozaton legtöbb a munkás. *A munkáltató cégek lehetőségeik szerint segítik tanulóikat* munkaidő-kedvezménnyel, tanulmányi szabadsággal, tanszerekkel, esetenkénti korrepetálással stb. Gazdasági feladataik növekedésével *azonban nem érdekeltek eléggé a tömeges beiskolázásban, ösztönzőik kevésbé hatékonyak.* És a dolgozók? A jelenlegi bérpolitika visszásságai, a bejárási nehézségek, a keresetkiegészítő mellékfoglalkozás, a gyermeknevelés problémái miatt többen húzódoznak általános iskolai tanulmányaik befejezésétől.

Középfokú felnőttoktatás a dolgozók gimnáziumaiban és szakközépiskoláiban folyik. A 70-es évek közepén bekövetkezett fellendülés hatására közel ötezren szereztek érettségi bizonyítványt. Azóta a tanulócsoportok és a hallgatók száma középfokon is fogyatkozik. *A mostani tanévben Szeged 14 középfokú iskolájában 3 ezer 525 dolgozó tanul.*

Az elmúlt években alakultak, módosultak a hagyományos oktatási formák. A gimnáziumba járók száma felére apadt 1977-hez viszonyítva. Jelenlegi arányuk a tanulólétszám 13,5 százaléka. Ugyancsak csökken az esti tagozatosok aránya. Ez a jelenség elsősorban a nagyobb iskolai kötöttséggel, a foglalkozások kötelező jellegével függ össze. Továbbra is legnépesebb a dolgozók 4 éves és a szakmunkások szakközépiskolájának 3 éves levelező tagozata. Figyelemre méltó, hogy ebben a tanévben is magas, 2040 a szakmunkás előképzettséggel és 450 a már érettségi bizonyítvánnyal rendelkezők száma. Ez utóbbiak általános műveltségük növelése és szakmai ismereteik korszerűsítése céljából folytatják tanulmányaikat.

Jellemző a középfokú felnőttoktatásra is a fiatalodás. A nők száma a gimnáziumban és egyes szakközépiskolai tagozatokon magas, az ipari jellegű szakközépiskolákban azonban minimális. Nincs nő a gépipari, az építőipari és az erdészeti szakközépiskolában. *A tananyag elsajátítása mellett előtérbe került a nevelési és a közművelődési funkció.* A hallgatók személyiségét pozitív irányban formálja a demokratikus tanár-diák viszony, az osztálykollektíva nevelő ereje, a közös rendezvények, a közművelődési intézmények programjai. A nevelési lehetőségeket a tanórákon a pedagógusok még nem elég hatékonyan használják ki, s a művelődési igények kialakításáért is sok a tennivaló. *Az iskolák és a munkahelyek együttműködése gyenge.*

A vállalati szakmai képzés, továbbképzés és átképzés a néhány éve kialakult új formákban történik. A munkahelyi közvélemény a felnőttképzési formák közül ezt érzi a termelési folyamatban leggyorsabban hasznosíthatónak, a változó vállalati igényekhez leginkább alkalmazkodónak. A munkaadók a szakszervezeti bizottságok segítségével középtávú és éves oktatási tervek alapján küldik iskolába, tanfolyamra dolgozóikat, s jelentős anyagi eszközöket fordítanak képzésükre. A szakmunkások pótlására betanító jellegű tanfolyamokat szerveznek. A DÉLÉP például kőműves, ács, állványozó, csőszerelő, lakatos, vasbetonszerelő tanfolyamokat szervezett, ahol újabban évente 200—300 fiatal segéd- és betanított munkás szerzett képesítést.

Ismeretbővítő, felújító-korszerűsítő és specializáló tanfolyamok dominálnak a munkástovábbképzésben, ahol új tananyagokkal, gépekkel, eszközökkel, technológiákkal ismerkednek meg a dolgozók. Terjedőben van a rokon szakmák elsajátítására módot nyújtó tanfolyam. A mesterszakmunkás-képzés azért népszerű, mert elvégzése után a dolgozó rendszerint komoly anyagi előnyhöz jut.

Bár az összkép nem fest rosszul, a munkástovábbképzés színvonalának javítása végett *a vállalatoknak még körültekintőbben kellene végezniük a beiskolázást.* Egyes tanfolyami formákban ugyanis túlzott az elméleti igény, a gyakorlati ismeretek háttérbe szorulnak. Fölmérések szerint a technikusképzés jelenlegi rendszere sem megnyugtató.

Éretlenek

új film

Színes, szinkronizált francia film. Írta: Claude Zidi, Didier Kaminka és Michel Fabre. Fényképezte: Paul Bonis. Zene: Bob Brault. Rendezte: Claude Zidi. Főbb szereplők: Daniel Auteuil, Maria Pacome, Michel Galabru, Philippe Taccini.

Eljen a vígjáték! Annyi bugyuta, szellemtelen, erőltetett és ízléstelen nevettetésre szánt művecske után a legszínvonalasabb örömmel, sőt lelkesedéssel köszönthető Claude Zidi pompás kis alkotása — a „szórakoztatás” kifejezés annyit vitatott, támadott és védett, magyarázott és félre értett érelmének egyik legtökéletesebb megvalósítója.

Ez a film bevallottan, a legszemérmetlenebbül igénytelen. Hogyan lehet akkor jó? Például úgy, hogy az igénytelenségen belül maximálisan igényes. Az eszközeiben, színészvezetésében, szikrázóan szellemes ötleteiben, a kamaszos bájt a telivér humorral jó érzékkel ötvöző gegjeiben. Egyáltalán: a szórakoztatás „közönségességét” ritkán látni kifinomultabb filmes tálalásban, mint itt.

Mert amiről szó van — egy leérettségiztethetetlen osztály sorozatos „balhéi” a XIV. Lajos Gimnázium tanerőivel szemben — a legelcsépeltebb témák egyike. Hogy az iskolában a vásott nebulók (kamaszok pláne) kismillió módon „szúrnak ki” az intézmény tiszteletreméltó okítóival, a fenék alá csempészett rajszögtől az ajtó tetejéről a belépő fejére ömlő vödör vízig: ősrégi, megkövesedett burleszkelemek, minden iskolai témájú vígjáték közhely-alfái és -omegái. Az alapképlet megváltoztathatatlan ugyan, ám éppen ezért számít különleges bravúrnak, ha valaki Claude Zidihez hasonlóan teszi erdetivé az ezerszer ábrázoltat.

Az ötletek pedig egymást érik. És jobbnál jobbak. A technika legmodernebb vívmányai, a csak 14 és 18 év közötti korban fellelhető találékonyság, az aranyos gimnazista trükkök rengetege — mindezek felvonultakor az önfeledt nevetés közben az ember elképedve állapíthatja meg: ennek a ritka nagyszerű humoráradatnak pedig még valóságtartalma is van. Nem is akármilyen. Az érettségi előtt állók ugyanis bizony pontosan ilyenek Versailles-ban és Nagykanizsán, Franciaországban vagy a Ságvári gimnáziumban. Az Éretlenek értéke nemcsak a változatos, sokszor kiszámíthatatlan kalandokban rejlik, hanem abban a „mögöttes” lélektani miliőben is, amelynek révén mindez ilyen szélsőséges formában is lehetővé válik, hiszen a felrobbant iskola vágyálma épp olyan reális, mint az ingerlően hosszú combú ifjú tanárnő kigúvadó szemekkel történő szemlélése, vagy a puskázásban tanúsított, félelmetes skálájú leleményességi formák együttese.

Ritmusa van a filmnek, az ifjúság bájának áradó, szinte tolakodóan hangos, egyre gyorsuló szívdobbanásaival. A legteljesebb mértékben kollektív film ez: még olyan nagyszerű színész is, mint Mischel Galabru, csak a legjobb értelemben vett statiszta lehet a közös marháskodások közepette, csupán a színészvezetés átgondolt koncepciója jegyében adva karakterének ízét a történethez — és főként az örök középiskolás diákmodellek galériáját felvonultató fiatal szereplógárdához.

Hogy legvégül az éretlenek mégiscsak érettek lesznek, leérettségiznek, sőt az előírások szerint tízéves érettségi találkozójukon is megjelennek — kissé suta befejezéssel — már nem érdekes. Annál inkább, mert kiderül: ők itt sem, ekkor sem változtak meg, hála istennek. A „gimnazistaság” halhatatlan. Aki pedig még emlékszik arra, miként puskázott fizikadolgozat írása közben és hogyan írt bérmunkában magyardolgozatokat, hogyan szerencsétlenkedett óraközi sörözés után tornaórán, és egyáltalán: milyen változatos mennyiségben hajtott végre különböző csibészségeket — az tudja, mit is jelent ez az édes, visszahozhatatlan kor. S az csak éljent mondhat az Éretlenekre. Bár több ilyen, valódi vígjátékot láthatnánk.

Domonkos László

Újítók az egészségügyben

Eszmecsere a tennivalókról

Szerdán délelőtt Szegeden, a megyei tanács székházában rendezték meg az egészségügy területén dolgozó újítók tanácskozását. A megbeszélésen részt vettek az orvostudományi egyetem, valamint a megyei egészségügyi intézmények orvosai, műszaki és gazdasági szakemberei.

Az ülésen megjelent közel félszáz újítót *Fehér Mihály*, a megyei tanács vb egészségügyi osztályának főmunkatársa köszöntötte. Ezt követően *dr. Rózsa József*, a megyei tanács vb egészségügyi osztályvezetője vitaindítót tartott. Részletesen ismertette az egészségügyi ellátás területén az V. ötéves tervben elért eredményeket, majd a VI. ötéves tervidőszak feladatairól tájékoztatta a megjelenteket. Elmondta, hogy a magasabb szintű betegellátás és az alapellátó hálózat további bővítése érdekében kiemelt feladat az intézmények rekonstrukciója, valamint a fekvőbeteg-intézetek műszerellátottságának javítása. Javasolta, hogy az intézményvezetők az elkövetkezendő években *anyagilag és erkölcsileg hatékonyabban ismerjék el az újítók tevékenységét*, s az újítási bizottságok irányításával *szervezzenek az eddiginél szélesebb körű propagandát.* Hangsúlyozta, hogy az alkotó energiák fokozott bevonását megköveteli jelenlegi gazdasági helyzetünk is. Hiszen a külső erőforrások erőteljes csökkenése miatt a gazdálkodó szerveknek fokozottabban ki kell használniuk a lehetőségeket.

A vitaindító előadást *dr. Janó János*, az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete megyei bizottságának titkára egészítette ki azzal a megjegyzéssel, hogy a szakszervezeti bizottságok a jövőben is rendszeres segítséget, erkölcsi elismerést és társadalmi támogatást nyújtanak az újat alkotó szakembereknek.

A hozzászólók szinte kivétel nélkül a *tájékoztatás hiányosságát kifogásolták*, s javasolták egy olyan szaklap évenkénti megjelentetését, melyben részletesen szerepel minden újítás. Ezenkívül *rendszeres eszmecserék, tanácskozások megszervezését kérték*, ahol az alkotók személyes tapasztalatcseréje megvalósulhat.

A hozzászólások után a tanácskozás résztvevői egyhangúlag megválasztották Csongrád megye küldöttét, *dr. Pónyi Sándort*, a fogászati klinika adjunktusát, aki a májusban megrendezésre kerülő V. országos újítási tanácskozáson képviseli majd megyénket.

Tanulmányi versenyek

Az 1981/82. tanévben is sok tanuló vett részt az Országos Középiskolai Tanulmányi versenyen. A szegedi középiskolákból 58-an jutottak be a második fordulóba. A következők:

Történelem: Miklós Márta, Debreczeny Mónika (Radnóti gimnázium). *Matematika* (általános tantervű): *Karkus Gyula* (Déri Miksa Szakközépiskola), *Boros Anikó, Gaizer Tamás* (Ságvári Endre Gimnázium). *Matematika I.: Kószó Péter, Krémer Miklós, Szemők Árpád* (Radnóti gimnázium). *Matematika II.: Bakonyi Tibor, Csúri Piroska, Szederkényi Edit* (Ságvári gimnázium). *Fizika: Bálint Attila, Csáki Csaba, Honti Gábor, Szécsi György* (Radnóti gimnázium), *Bitó Tamás, Hadácsi László* (Ságvári gimnázium), *Furák József, Mikulán Rita* (Tömörkény István Gimnázium). *Kémia: Kádár Sándor, Tóth Simon, Sóki József* (Radnóti gimnázium), *Kohlmann Péter* (Ságvári gimnázium).

Biológia (a Művelődési Minisztérium rendelete szerint az 1981/82. tanévben csak a IV. osztályos tanulók vehettek részt a versenyben): *Mikulán Rita, Husz Tamás* (Tömörkény István Gimnázium), *Deli Mária, Madácsy László, Csernus Zoltán, Bitó Tamás, Horváth Tamás, Michailovits Lehel, Rácz Fodor Edina, Hesz Szabolcs, Bácskai Gabriella, Nagy Katalin* (Ságvári gimnázium), *Lengyel Csaba, Blahó Gábor, Lődi Ágnes, Kovács Éva, Varga Ágnes, Kiss Erika, Vincze Mária, Volford Katalin, Bóna Renáta, Kalmár László, Sikter Márta, Kecskeméti Tímea, Sarungi Martin, Bálint Gyöngyi, Fazakas Andrea, Balázs Sándor, Zöllei Éva, Baláspiri Csaba, Dillmann József, Kiss Mátyás, Lajos György, Rátkai Sándor, Balázsik Andrea* (Radnóti gimnázium).

Az Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny II. fordulója március 16-án kezdődik, a fizika tantárggyal. Március 17-én kémiából, 18-án biológiából, 19-én magyarból, 22-én történelemből, 23-án földrajzból, 24-én matematikából, 25-én pedig politikai gazdaságtanból írnak dolgozatot a versenyzők.

A verseny második fordulója ebben a tanévben a Radnóti gimnáziumban lesz.

Emléktábla-avatás

Szerdán Budapesten, népes vendégsereg gyűlt össze a Szabadság-hegyen *Devecseri Gábor* egykori lakóházánál. Az emlékezés vezérelt egybe írókat, más alkotóművészeket és közéleti embereket: ünnepélyesen felavatták az épület homlokzatát díszítő márványtáblát, amely ezután maradandóan idézi: „itt élt és alkotott három évtizeden át Devecseri Gábor költő”.

Az emléktábla felavatásakor a pályatársakat is képviselő *Hubay Miklós*, a Magyar Írók Szövetségének elnöke mondott beszédet. Az emléktáblát megkoszorúzták az írószövetség, a XII. kerületi tanács, a Petőfi Irodalmi Múzeum, az Irodalomtörténeti Társaság és a Magyar Pen Club képviselői.